

TERVEZET

A ROMÁNIAI MAGYAR NEMZETI KÖZÖSSÉG SZEMÉLYI ELVŰ AUTONÓMIÁJÁNAK STATÚTUMA

(Dr. Csapó I. József)

Preambulum

A belső önrendelkezés jogán, amely államon belüli öngazgatás révén szavatolja a magyar közösség nemzeti identitásának megőrzését, a közösséghez tartozó személyek sajátos jogainak egyénekenként és közösen gyakorlását,

az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet dokumentumaiban feltüntetett kötelezettségek alapján,

az Európa Tanács 1134/1990; 1177/1992; 1201/1993; 1255/1995. számú Ajánlásaiban a számbeli kisebbségben levő nemzetiségekre és a hozzájuk tartozó személyekre vonatkozó jogok érvényesítése céljából,

a Helyi Autonómia Európai Chartájában előírt rendelkezések szellemében,

a Nemzeti Kisebbségek Védelmére Vonatkozó Keretegyezmény által szavatolt teljes és tényleges állampolgári egyenlőség megvalósításáért,

az Európában gyakorolt közösségi autonómiáknak megfelelően,

a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájában feltüntetett elvek tiszteletben tartása végett,

az Európa Parlamentnek az Unió állampolgáira vonatkozó Határozatát figyelembe véve, amely a demokratikus belső önrendelkezés elvét, az állampolgárok közötti tényleges egyenlőséget, a helyi, a regionális vagy csoport önkormányzást, a régiók közötti együttműködést hirdeti meg,

a román hatóságok által vállalt és az Európa Tanács Parlamenti Gyűlése 176/1993. számú Véleményezésében megfogalmazott kötelezettségek ismeretében,

a számbeli kisebbségben levő romániai magyarság, mint autonóm nemzeti közösség e statútum alapján jogosult a Romániai Magyar Nemzeti Közösség Személyi Elvű Autonómiájára.

I. Fejezet

A romániai magyar nemzeti közösség

1. szakasz

A romániai magyar nemzeti közösség /továbbiakban: nemzeti közösség, mint autonóm politikai alany, azonos a számbeli kisebbségben levő magyarsággal, amelynek szülőföldjén történelmi, területi, települési, kulturális, nyelvi, vallási hagyományai vannak, valamint amelynek tagjai egyéni elhatározásukkal e hovatartozást kinyilvánították és kinyilvánítják.

2. szakasz

A romániai magyar nemzeti közösséghez tartozás az identitás-választás szabadságán alapuló egyéni elhatározás, amelyben senki nem korlátozható és amelyből senkire nem származhat semmiféle hátrány.

3. szakasz

A nemzeti közösséghez tartozók egyénileg és közösségben gyakorolt joga részét képezi az egyetemes emberi jogoknak, s mint ilyen, a nemzetközi együttműködés hatáskörébe tartozik.

4. szakasz

A nemzeti közösségnek és a hozzá tartozó személyeknek az identitás-választás szabadsága révén joguk van anyanyelvüket, hagyományaikat szabadon gyakorolni, fejleszteni, megőrizni, kulturális, nyelvi, vallási identitásukat kinyilvánítani, az akaratuk ellenére történő asszimilációt elutasítani.

5. szakasz

A nemzeti közösség identitási szabadságának érvényesítése, a történelmi és területi helyzetnek megfelelően, teljes értékű hatáskörrel felruházott, személyi elvű autonómia gyakorlása révén valósul meg.

II. Fejezet

Közösségi jogosítványok

6. szakasz

A személyi elvű autonómia magába foglalja a nemzeti közösséghez tartozókat megillető, egyénileg is gyakorolható kisebbségi jogokat, azokat a sajátos egyéni jogokat, amelyek csak közösen, közösségben gyakorolhatók és azokat a jogokat, amelyek a politikai alanyként létező autonóm nemzeti közösséget megilletik.

7. szakasz

A nemzeti közösséghez tartozóknak joguk van a szülőföldhöz, a szülőföldön való élet szabadságához és zavartalanságához, ott a létfeltételek biztosításához, történelmileg kialakult települési és etnikai viszonyaik fenntartásához, anyanyelvük szabad használatához, a teljes és tényleges állampolgári egyenlőséghez.

8. szakasz

Azok a közigazgatási egységek, amelyekben a nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számának legalább 10 százalékát teszik ki, két- vagy többnyelvűek; e helyi közigazgatási egységekben:

- a) a nemzeti közösséghez tartozó személyek az anyanyelv használatára szóban és írásban jogosultak a magán és közéletben egyaránt;
- b) a tisztségviselő anyanyelvét a tanácsülésen is szabadon használhatja;
- c) a helység-, utcák-, terek-, intézmények és közületek nevét a nemzeti közösséghez tartozó személyek anyanyelvén is feltüntetik.

9. szakasz

A 8. szakasz rendelkezéseinek megfelelően, két- vagy többnyelvű helyi közigazgatási egységekben, a közösségi képviselői igényeinek megfelelően, a helyi közigazgatási hatóságok kötelesek:

- a) a nemzeti közösségek anyanyelvét is használni;
- b) a jogszabályokat és közleményeket az illető nemzeti közösség nyelvén is közzétenni;
- c) a közigazgatási eljárások során használt nyomtatványokat a nemzeti közösség nyelvén is kiadni.

10. szakasz

Azokban a közigazgatási egységekben, ahol a nemzeti közösséghez tartozó személyek a lakosság számához viszonyítva többségben vannak, ezen személyek anyanyelve az állam hivatalos nyelvével egyenrangú.

11. szakasz

A nemzeti közösség országos önkormányzati döntéshozó testületének a nemzeti identitásra, így különösen: az anyanyelvre, a kultúrára, a történelemre, a vallásra, a nemzeti szimbólumokra, valamint a közigazgatási területek határainak és demográfiai összetételének erőszakos megváltoztatására vonatkozó szabályozások területén vétó joga van.

12. szakasz

A nemzeti közösséghez tartozó személyeket önkormányzati, és e körben sajátos szabályozási és végrehajtási jog illeti meg az oktatás, a kultúra, a hivatali- és közéleti, a társadalmi- és szociális tevékenység, a tájékoztatás, az anyanyelvhasználat terén.

13. szakasz

A nemzeti közösség önkormányzata szabad és periodikus választások útján kijelölt önkormányzati testületek és tisztségviselők révén valósul meg.

14. szakasz

A személyi elvű autonómia a nemzeti közösség és ennek tagjai számára szavatolja, különösen:

- a) a teljes és tényleges állampolgári egyenlőséget;
- b) a történelmi és területi sajátosságoknak megfelelő, államon belüli önkormányzatot;
- c) az esélyegyenlőséget;
- d) az egyén önazonosságának, nemzeti identitásának szabad vállalását és kinyilvánítását;
- e) az anyanyelv szabad használatát a közéletben, a közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban, az oktatásban, a művelődésben;
- f) a nemzeti közösség tagjai által is lakott területeken, a közösséghez tartozó, illetve ezek anyanyelvét ismerő személyek kinevezését és alkalmazását a közigazgatásban;
- g) önálló magyar nyelvű állami és felekezeti intézményrendszer kialakítását és működtetését;
- h) anyanyelven a szabad információhoz, az anyanyelvű írott és elektronikus sajtó működtetéséhez való jogot;
 - i) a nemzeti szimbólumok szabad használatát, a nemzeti és vallási ünnepek zavartalan megtartását, építészeti, kulturális és vallási emlékek, hagyományaik megőrzését, ápolását, átörökítését;
 - j) a szabad kapcsolattartást az anyaországgal és más közösségekkel, amelyekhez nemzeti, etnikai, nyelvi, kulturális, történelmi kötelékek fűzik;
 - k) a közösségi vagy egyéni jogok és szabadságok megsértése esetén jogorvoslásért állami szervekhez és intézményekhez való folyamodás jogát;

- l) az állami költségvetésből az oktatási-, nevelési-, kulturális-, tudományos intézmények létesítésére és működtetésére szánt pénzalapok visszaosztását és elosztását;
- m) az államossított vagy bármilyen más módon az állam tulajdonába juttatott egyházi és közösségi ingó- és ingatlan vagyonok visszaszolgáltatását, illetve kártalanítását.

III. Fejezet

A nemzeti közösség országos önkormányzata

15. szakasz

- (1) A személyi elvű autonómiát gyakorló nemzeti közösség tagjai általános és egyenlő, titkos és közvetlen választások útján létrehozzák a Képviselők Tanácsát.
- (2) A Képviselők Tanácsa a nemzeti közösség döntéshozó testületeként működő országos önkormányzat, amely négy éves mandátummal rendelkezik.
- (3) A Képviselők Tanácsa a nemzeti közösség egyetlen országos önkormányzati szerve.

16. szakasz

- (1) A nemzeti közösség önkormányzati testületeit létrehozó általános és egyenlő, titkos és közvetlen belső választás szabályzatát a közképviseleti demokrácia elve alapján működő, legitim országos döntéshozó testület határozata szabályozza.
- (2) A személyi elvű autonómia Statútumának törvényerőre emelését követően az időszakos belső választásokról a Statútumhoz mellékelte törvényszintű szabályzat rendelkezik.

17. szakasz

- (1) A Képviselők Tanácsa, az államon belüli önrendelkezés szabadsága alapján, a nemzeti közösséget és a hozzá tartozó személyek nemzeti identitását illető hatáskörökben döntéshozó jogkörrel rendelkezik.
- (2) Döntéseit az országos önkormányzati testületekre nézve kötelező határozatok formájában teszi közzé.

18. szakasz

A Képviselők Tanácsa, mint a nemzeti közösség döntéshozó önkormányzati testülete, közjogi személy.

19. szakasz

- (1) A Képviselők Tanácsa létrehozza a nemzeti közösség végrehajtó önkormányzati testületét.
- (2) A végrehajtó önkormányzati testület a Képviselők Tanácsának tartozik felelősséggel.

20. szakasz

A Képviselők Tanácsa hatásköre teljesítését illetően autonóm tevékenységét jelen statútum alapján folytatja.

21. szakasz

A Képviselők Tanácsa testületei, hatáskörüknek megfelelően, ellátják a közösség és a hozzá tartozó személyek országos szintű közképviseletét és érdekvédelmét.

22. szakasz

- (1) Azokban a közigazgatási egységekben, amelyekben a magyar nemzetiségű lakosságnak nincs helyhatósági képvisellete, a helyi magyar nemzeti közösség közképviseletét és érdekvédelmét a tanácskozási jogú települési képviselők látja el.

(2) A települési képviselet megválasztásáról a Képviselők Tanácsa rendelkezik.

A települési képviseletnek joga:

- a) megbízottja révén tanácskozási joggal részt venni a helyi tanács, illetve bármely bizottság nemzeti közösséget érintő tárgyalásán;
- b) javasolni a polgármesternek, a tanácsnak a nemzeti közösség helyzetét érintő ügy megtárgyalását;
- c) kezdeményezni a nemzeti közösséget érintő döntések felülvizsgálását.

(3) A magyar közösséghez tartozó személyek nemzeti identitását, így különösen: az anyanyelvét, kultúráját, történelmét, vallását, nemzeti szimbólumait érintő döntések esetében a települési képviseleteknek vétó joga van.

23. szakasz

Azokban a közigazgatási egységekben, amelyekben a magyar nemzetiségű lakosság helyhatósági képviselettel rendelkezik, a helyi nemzeti közösség közképviseletét és érdekvédelmét a megválasztott tanácsosai látják el.

24. szakasz

Azokban a közigazgatási egységekben, amelyekben a magyar nemzetiségű lakosság számbeli többséget alkot, a nemzeti közösség és a hozzá tartozó személyek közképviseletét és érdekvédelmét a sajátos hatáskörű helyi önkormányzatok látják el.

IV. Fejezet

A Képviselők Tanácsa és a végrehajtó önkormányzati testület hatásköre

25. szakasz

A Képviselők Tanácsa és a végrehajtó önkormányzati testület joga:

- a) az államon belüli önrendelkezés szabadságából származó sajátos nemzeti, oktatási, nevelési, kulturális, társadalmi és gazdasági öngazgatás;
- b) a sajátos státusú helyi önkormányzatok egységes képviselete;
- c) a területi alapú regionális önkormányzatokkal való kapcsolatok összehangolása;
- d) a szabad kapcsolattartás az anyaországgal és más közösségekkel, amelyekhez a magyar közösséget nemzeti, nyelvi, kulturális, vallási kötelékek fűzik;
- e) az önálló országos oktatási, nevelési, kulturális, tudományos intézményhálózat kialakítása és felügyelete;
- f) az állam és a helyi közigazgatási hatóságok költségvetéséből részarányosan támogatott anyanyelvű egyetemet, főiskolákat, főiskolai tagozatokat, iskolákat, osztályokat, iskolai és főiskolai csoportokat létrehozni, illetve működtetni az oktatás minden szintjén, típusán, formájában, illetve szakán;
- g) szorgalmazni és támogatni a nemzeti közösséghez tartozó személyeket, valamint az egyházakat, szervezeteket és társaságokat anyanyelvű magán és felekezeti tanintézetek létrehozásában és működtetésében;
- h) az anyanyelvű oktatási-, nevelési intézmények felügyeletére állami költségvetésből fenntartott szaktestületeket létrehozni;
- i) anyanyelvű közművelődési és tudományos intézményeket állami- és helyi közigazgatási költségvetésből működtetni;
- j) nemzeti jelképek szabad használatát védeni;
- k) az általa képviselt nemzeti közösség ünnepeit kijelölni.

26. szakasz

A Képviselők Tanácsa és a végrehajtó önkormányzati testület hatásköre:

- a) a nemzeti identitás szabad kinyilvánításának és szabad gyakorlásának elősegítése a

- politikai, társadalmi, kulturális, és gazdasági élet területén;
- b) saját szervezési és működési szabályzatáról dönteni;
 - c) saját intézményei megalapításáról, ezek szervezési és működési szabályzatáról, működtetéséről rendelkezni, bel- és külföldi kapcsolataikat szabályozni;
 - d) a központi közigazgatási szervekkel való kapcsolat a hatáskörébe tartozó ügyek rendezése terén;
 - e) a nemzeti közösség társadalmi, szociális és gazdasági életét érintő kérdésekben eljárni;
 - f) az anyanyelvű oktatási, kulturális intézményhálózat működtetését összehangolni, szaktestületei által felügyelni, ügyében dönteni;
 - g) a magyar nyelvű közszolgálati médiával kapcsolatos kérdésekről, a rádió- és televízióadások műsoridejének felhasználásáról határozni;
 - h) a történelmi magyar egyházak és az országos önkormányzat közötti kapcsolat ápolása és az együttműködés elősegítése;
 - i) a közösségi költségvetésből fenntartott tömegtájékoztatási eszközök működtetése;
 - j) a polgári szerveződésekkel való kapcsolat és együttműködés elősegítése;
 - k) a közhivatalokban és a bírói hatalomban az arányos képviselő ellátására többes jelölésű személyi javaslatot tenni;
 - l) költségvetéséről, zárszámadásáról határozni, vagyonával rendelkezni;
 - m) közösségi vagy egyéni jogok megsértése esetén intézményei, szervezetei révén tényleges jogorvoslásért folyamodni az állami hatóságokhoz, illetve a nemzetközi szervezetekhez, intézményekhez;
 - n) a nemzeti közösség identitását érintő jogszabály-tervezetek véleményezése.

27. szakasz

- (1) A végrehajtó önkormányzati testület a magyar nyelvű állami oktatási és művelődési intézmények tekintetében használati és felügyeleti jogot képvisel és érvényesít.
- (2) Törvényes keretek között összehangolja és felügyeli az országos hatáskörű magyar nyelvű oktatási és művelődési intézmények tevékenységét.

28. szakasz

A végrehajtó önkormányzati testület képviseli a nemzeti közösséget valamennyi közérdekű, társadalmi, szociális, gazdasági kérdésben.

29. szakasz

Az országos önkormányzati testületek és a közösségi intézmények hatáskörére és működésére vonatkozó részletes szabályozókat, a jelen Statútummal összhangban, a Képviselők Tanácsa által hozott határozatok tartalmazzák.

V. Fejezet

Az országos önkormányzat anyagi forrásai és azok felhasználása

30. szakasz

Az országos önkormányzat anyagi forrásai;

- a) állami költségvetés;
- b) saját bevételek;
- c) alapítványi támogatás;
- d) hazai és külföldi szervezetektől kapott támogatás;
- e) adományok;
- f) más, jogszabályba nem ütköző módon szerzett bevételek.

31. szakasz

- (1) Az állami költségvetésből a nemzeti közösséghez tartozó személyek arányában az oktatásra, nevelésre, kultúrára, közszolgáltatásra, gazdasági támogatásra visszaosztott pénzalap:
 - a) egy részét, a nemzeti közösség országos önkormányzatának költségvetési előirányzatai szerint, a végrehajtó önkormányzati testület kapja meg és kezeli, az országos érdekeltégű, valamint a számbeli kisebbségben levő magyarság területén működő oktatási, nevelési, kulturális, közszolgáltató intézmények, illetve létesítmények működtetéséhez;
 - b) másik részét pedig a helyi tanácsok a sajátos státusú helyi önkormányzatok területén levő anyanyelvű intézményhálózat fenntartására és fejlesztésére használják.
- (2) Az állami költségvetésből származó támogatás elosztásáról a Képviselők Tanácsának külön szabályozása rendelkezik.

32. szakasz

- (1) A nemzeti közösséghez tartozó intézményeket, szervezeteket, egyesületeket, társaságokat anyagilag külföldi szervezetek, alapítványok, hatóságok és magánszemélyek is támogathatják.
- (2) A nonprofit céllal nyújtott támogatások vámmentesek.

VI. Fejezet

Zárórendelkezések

33. szakasz

A nemzeti közösség intézményeitől, szervezeteitől, egyesületeitől, felekezeteitől 1945 után – a magántulajdont megsértő törvények, rendeletek révén, illetve erőszakkal, törvénytelenül – állami vagy szövetkezeti tulajdonba juttatott ingatlanokat, műkincseket, könyvtárakat, levéltárakat és egyéb javakat természetben, amennyiben ez nem lehetséges, ellenértéküket a napi piaci értékben az állam visszajuttatja a jogos tulajdonosoknak, vagy azok jogutódainak.

34. szakasz

A Statútumot a Parlament emeli törvényerőre. A törvényerőre emelés eljárása a Statútum törvényességére, nem pedig célszerűségére vonatkozik.

xxx